

Рецензія

Хожило Ірини Іванівни, доктора наук з державного управління, професора на дисертацію Демощенка Геннадія Валентиновича на тему «Цифрові технології в муніципальному управлінні», подану на здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Рецензію складено на основі вивчення дисертаційної роботи, опублікованих здобувачем результатів наукових досліджень, а також матеріалів, які підтверджують впровадження результатів дисертаційної роботи.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт.

Під час повномасштабної війни російської федерації проти України ще більше посилюється розуміння необхідності прискореного цифрового розвитку української держави. Цифрова трансформація українського суспільства, становлення цифрової правової держави та цифрових громад в кризових умовах призводять до необхідності прискорення процесів цифровізації, насамперед, у сфері публічного управління та адміністрування.

Актуальність дослідження механізмів впровадження цифрових технологій в муніципальне управління зумовлюється практичною необхідністю розбудови цифрового суспільства та цифрових громад. В процесі інтеграції України до європейської спільноти відбувається і цифрова трансформація публічного управління відповідно до стандартів ЄС. Таким чином, в основу сервісно-орієнтованого публічного управління покладається забезпечення високої якості життя людей і, відповідно, якісних цифрових муніципальних послуг, у зв'язку з чим органи місцевого самоврядування активно застосовують новітні цифрові технології.

На сьогоднішній день у багатьох країнах світу накопичений значний досвід перебудови системи місцевого самоврядування. Цифрова ера, у яку увійшло сучасне суспільство, потребує масштабного мислення та докорінних змін. Формування й реалізація цифрової стратегії в органах місцевого

самоврядування, його цифровізація є важливим напрямом як наукових досліджень, так і практико-спрямованої діяльності.

У мінливому цифровому середовищі місцева влада має приділяти велику увагу впровадженню цифрових технологій у повсякденну роботу структур муніципального управління. Втім цифрові «світи» муніципалітетів та громадян залишаються відносно відокремленими один від одного: місцеве самоврядування може відставати від поточних тенденцій розвитку цифрових технологій, а суспільство може недооцінювати проблеми цифровізації муніципального управління.

В Україні, з одного боку, ведеться велика практична робота з розвитку та освоєння в місцевому самоврядуванні базових цифрових технологій. З іншого боку, виробляється порядок денний розвитку та освоєння так званих проривних цифрових технологій: які пов'язані із штучним інтелектом, базами даних, блокчейном тощо.

Дисертаційне дослідження виконувалось згідно планів науково-дослідних робіт: «Підвищення інтегральної компетентності в діяльності депутатів рад: зміст, засоби» № 0120U102593, «Цифрова трансформація публічного управління» № 0122U002236, «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні» № 0122U002375.

Зважаючи на сукупність наведених вище аргументів, можна визнати, що тема дисертаційної роботи Г. В. Демошенка є актуальною, своєчасною та відповідає вимогам сьогодення.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації.

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні комплексу концептуальних положень щодо впровадження цифрових технологій в муніципальне управління, використання штучного інтелекту з урахуванням концепції Smart City. Для досягнення зазначеної мети в дисертації були визначені такі наукові завдання:

- розробити концептуальні підходи щодо впровадження цифрових технологій в муніципальне управління та розвитку цифрового врядування в органах місцевого самоврядування на основі штучного інтелекту та баз даних;
- удосконалити понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження за структурно-функціональним підходом, згідно з яким, основними складовими цифрового врядування є бази даних та штучний інтелект;
- визначити концептуальні підходи до формування структури та основних елементів цифрового врядування в системі муніципального управління та етапи генезису становлення цифрового врядування в місцевому самоврядуванні;
- провести систематизацію основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування та системи цифрового муніципального управління на основі положень концепції Smart-City в умовах цифрової трансформації суспільства;
- обґрунтувати наукові положення щодо оцінювання зрілості органів муніципального управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління громадами та територіями, що базується на цифровізації традиційних комунальних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства;
- розвинути методологію розробки програм і проектів впровадження цифрових технологій в муніципальне управління та розвитку цифрового врядування в органах місцевого самоврядування з урахуванням потреб ревіталізації громад у повоєнний період.

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна.

Ґрунтовний аналіз значного обсягу теоретичного матеріалу та нормативно-правової бази України за темою дослідження, узагальнення та систематизація

зарубіжного і вітчизняного досвіду цифрового врядування в органах місцевого самоврядування, а також узгодженість наукових положень, висновків та рекомендацій дисертаційного дослідження, їх відповідність соціальним пріоритетам, визначених пріоритетними напрямками державної політики цифрової трансформації суспільства, підтверджує достовірність та новизну наукових результатів, висновків і рекомендацій автора.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що автором уперше розроблено комплекс наукових положень щодо впровадження цифрових технологій в муніципальне управління та розвитку цифрового врядування в органах місцевого самоврядування на основі штучного інтелекту та баз даних.

Автором удосконалено: понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, зокрема, за структурно-функціональним підходом, згідно з яким, основними складовими цифрового врядування є бази даних та штучний інтелект; концептуальні підходи до формування структури та основних елементів цифрового врядування в системі муніципального управління;

Також дістали подальшого розвитку: систематизація основних світових трендів та стандартів цифрової трансформації суспільства та впровадження цифрового врядування в діяльність органів місцевого самоврядування та системи цифрового муніципального управління; наукові положення щодо оцінювання зрілості органів муніципального управління у сфері цифрового врядування за рівнем інноваційності впровадження у їх діяльність цифрових технологій для вирішення проблем управління громадами та територіями, що базується на цифровізації традиційних комунальних послуг, а також на повній цифровій трансформації системи відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інституціями громадянського суспільства; методологія розробки програм і проектів впровадження цифрових технологій в муніципальне управління та розвитку цифрового врядування в органах місцевого самоврядування, обґрунтування основних напрямів використання цифрових технологій в муніципальному управлінні та механізмів

цифрової трансформації місцевого самоврядування, що характеризуються як взаємоінтегрована система нормативно-правового, наукового, програмно-технологічного та ресурсно-інфраструктурного забезпечення, що базується на використанні цифрових інструментів та принципів урядування.

В дослідженні визначено головне завдання, яке повинно виконуватися в результаті цифрової трансформації місцевого самоврядування – це розвиток цифрового урядування у поєднанні із впровадженням цифрових технологій в муніципальне управління, відповідних програмних продуктів та інструментів на засадах принципу пріоритетності їх використання для забезпечення ефективності місцевого самоврядування.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються.

Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, базуються на узагальненні значної кількості результатів наукових досліджень, нормативно-правових актів України. Обґрунтованість і достовірність результатів дисертації також підтверджена в процесі їх апробації на різноманітних науково-комунікативних заходах, зокрема: «Інноваційні інструменти забезпечення інвестиційного та інфраструктурного розвитку територій та громад» (Дніпро, 2022); «Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України» (Дніпро, 2022); «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості» (Київ, 2021); «Теорія та практика публічної служби» (Дніпро, 2020); «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпро, 2019).

Автором досягнута мета дослідження, яка полягає в теоретичному обґрунтуванні механізмів реалізації державної політики впровадження цифрових технологій в муніципальне управління задля забезпечення цифрового розвитку громад. Структура дисертаційної роботи характеризується логічністю та послідовністю.

Дотримання академічної доброчесності.

Аналіз дисертації та наукових публікацій Г. Демошенка дають підстави відзначити, що робота є самостійно виконаною науковою працею. Наукові положення, висновки, рекомендації, що виносяться на захист, отримані здобувачем особисто. Текст є оригінальним, цитати оформлені коректно, наведені посилання на джерела інформації. У зв'язку з цим та на підставі перевірки роботи на академічний плагіат можна зробити висновок про відсутність порушення здобувачем академічної доброчесності.

Практичне значення та використання результатів роботи.

Наукове та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони доведені до рівня конкретних пропозицій щодо вдосконалення механізмів впровадження цифрових технологій в муніципальне управління.

Запропоновані автором положення та результати дослідження були використані у діяльності: Департаменту цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації при реалізації регіональної програми інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023 - 2025 роки"; Дніпропетровської обласної ради при розробці регіональної програми інформатизації "Дніпропетровщина: цифрова трансформація" на 2023 - 2025 роки" рішення Дніпропетровської обласної ради від 14.10.2022 №216-13VIII; Новомосковської міської ради Дніпропетровської області у використанні цифрових технологій в роботі виконавчих органів міської ради; Зеленодольської міської ради Криворізького району Дніпропетровської області в роботі виконавчих органів міської ради; Асоціації міст України під час реалізації міжнародних та місцевих проектів у сфері цифрового розвитку громад.

Дискусійні положення та рекомендації.

Загальна оцінка дисертаційного дослідження Г. В. Демошенка позитивна. Проте, на нашу думку, дисертація містить деякі дискусійні моменти, які потребують уточнення та обговорення:

1. У підрозділі 1.1. автор дає визначення термінів цифровізація та цифрова трансформація. Наводиться цікавий та обґрунтований підхід до розгляду цих дефініцій та впливу процесу цифрової трансформації на розвиток громадянського суспільства. Втім, оскільки такі питання досі залишаються дискусійними, на наш погляд, за доцільне, було би надати більш широкі рамки обговорення цих питань у міжнародних наукових колах, показати різні підходи та оцінки значення цифрових технологій у прогресивному розвитку суспільства взагалі і на рівні муніципального управління, зокрема. Виходячи з цього дискурсу потрібно було б показати взаємозв'язок цифрової трансформації суспільства та необхідності впровадження цифрових технологій в муніципальне управління.

2. У п.2.2. автор аналізує штучний інтелект у світовій практиці сучасного місцевого самоврядування. Зокрема, автор зазначає, що програми, засновані на штучному інтелекті, окрім забезпечення якості муніципальних послуг, також створюють певні ризики для людей як з етичної точки зору, так і з точки зору особистої безпеки. Дійсно, захист персональних даних є однією з важливих завдань органів влади при використанні штучного інтелекту. Враховуючи активне впровадження цифрових технологій в муніципальне управління в Україні, автор мав би приділити значно більше уваги питанню дотримання на рівні місцевого самоврядування прав фізичних осіб та існуючих правил, які регулюють захист персональних даних, вимоги до інформаційної безпеки та підтримують довіру громадян. Було б також доречно запропонувати відповідні зміни до нормативно-правових документів в Україні щодо кіберзахисту громадян і громад в системі муніципального управління.

3. У роботі, на наш погляд, недостатньо розкрита сутність пропозицій автора щодо технології оцінювання рівня впровадження цифрових технологій у муніципальне управління (п.3.4). По-перше автор обмежився аналізом громад тільки Дніпропетровської області (зауважимо прифронтового регіону), втім як існують численні приклади та досвід впровадження цифрових технологій в інших областях – Вінницькій, Житомирській, Львівській тощо. По-друге, у цій

сфері певним чином можуть бути використані критерії міжнародних стандартів та великий досвід східноєвропейських країн, які не так давно проходили етап цифровізації муніципальних послуг.

4. Заслуговує на увагу наведений у п.3.3. автором аналіз практик застосування цифрових сервісів в муніципальному управлінні. Такий досвід потрібно поширювати і автор мав би надати більше конкретної інформації щодо організації та технологічних рішень цього проекту. Навіть у додатку. Робота від цього тільки б виграла.

Висловлені рекомендації та наявність дискусійних моментів у дисертації Г. В. Демощенко не знижують її загальної високої наукової оцінки.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Провідний внесок за обсягом у публікаціях у співавторстві належить аспіранту і визначено у переліку публікацій, який подано у дисертації.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертаційне дослідження Г. В. Демощенко на тему «Цифрові технології в муніципальному управлінні» є самостійно виконаною науковою працею, яка містить нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування». Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 та Постанови КМУ «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради

закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Загальний висновок.

З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, вважаємо, що дисертаційна робота Г.В. Демощенко «Цифрові технології в муніципальному управлінні» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання в галузі знань «Публічне управління та адміністрування», а її автор – Геннадій Валентинович Демощенко заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

Доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Ірина ХОЖИЛО